

10. septembrist 1959. a.

Väike-Maargas

Väike-Maarja rajooni looduse ja kultuuri- mälestusmärkide säilitamisest

Väike-Maarja Rajooni TSN Täitevkomitee, ära kuulunud rajooni täitevkomitee kultuuriosakonna ettepanekud, märgib:

Väike-Maarja rajooni piires paikneb palju looduslikult kauneid ning turismi seisukohalt huvitavaid kohti, asub ajalooajal ja arheoloogilisi objekte, ka leidub rajooni metsades ulukeid ja vetes kalu.

Seni pole aga küllaldaselt tähelepanu osutatud rajooni maastikulisel ilul, maismaa ja vete loomastiku ning metsavarude ratsionaalse kasutamisele ning kultuuri mälestusmärkide kaitsele. On esinenud rida looduskaitse põhimõtete vastu käivaid fakte (bensiniiladude rajamine Salla, Rähkla ja Lammasküla parkidesse, loomade karjatamine Piibe ja Liigvalla parkides jms.).

Rajooni looduse ilu säilitamiseks, looduse ja kultuurimälestusmärkide kaitse tõhustamiseks ning Eesti NSV Ministrite Nõukogu määruste nr. 242 (17. juulist 1957. a.) «Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s» ja nr. 264 (20. okt. 1956. aastast) «Eesti NSV territooriumil asuvate riikliku kaitse alla kuuluvate kultuurimälestusmärkide arvelevõtmise, kaitse organiseerimise ja kaitse kontrolli tugevdamise kohta» täitmiseks Väike-Maarja Rajooni TSN Täitevkomitee otsustab:

1. Lähtudes majanduslikest, kultuurilistest, teaduslikest ja kasvatustlikest eesmärkidest, võtta kaitse alla Väike-Maarja rajoonis looduslikult kaunid kohad, haruldase kasvuga puud, pargid, kultuurimälestusmärgid ja teised üksikobjektid vastavalt käesoleva otsuse lisas nr. 1. esitatud nimekirjale.

2. Kaitse alla võetud maastikulisel aladel loodusliku ilme muutmise ärahoidmiseks keelata neil aladel kaeviste kaevamine, metsa lageraied ja üksikute puude ning salude maharaiumine, ehituste püstistamine, kütteenaineid ja ehitusmaterjalide ladude rajamine, uute teede ehitamine, hoonete seinte ja puudele märkuste tegemine.

3. Keelata kaitse alla võetud parkides puude mahavõtmine (välja arvatud sanitaarraied, mida võib teha vaid kooskõlastatult ko-

haliku metsamajandiga), kasvavate puude rikkumine, loomade karjatamine, põllumajandusliku tehnikaga paigutamine pargi territooriumile, masinate liikumine väljaspool olemasolevaid sõiduteid ja igasugusel muul viisil parkide reostamine.

Rahvapide lüüvimist parkides ja mujal looduslikult kaunites kohtades lubada ainult kooskõlastatult kohaliku TSN täitevkomitee; peo korraldajatel tuleb peoplats korrastada kahe päeva jooksul pärast ürituse toimumist. Ajutiste ehituste (müügilaudade, kioskite jt.) püstistamine suurürituste külastajate teenindamiseks on lubatud märgitud alale ainult ürituse läbiviimise ajaks.

4. Keelata kaitse alla võetud üksikobjektide (puud, rändrahnud, haruldaste lindude pesad — meil kured) asukoha muutmine, maharaiumine või muul viisil rikkumine.

5. Kõikide tööde teostamine, mis on seotud kaitse all olevate maaalade ja üksikobjektide ilme mõõdapäasmatu muutmise või rikkumisega, tuleb eelnevalt kooskõlastada rajooni täitevkomitee kultuuriosakonnaga.

6. Keelata roiskvete juhtimine vee kogudes ilma vastavate settekaevudeta või muude filterseadmeteta ja autode ning teiste veokite pesemiskohtade asutamine keelualadel ja puhkepaikades ilma rajooni täitevkomitee kultuuriosakonna eriloata.

7. Kohustada kõiki maavaldajaid, kelle territooriumil asuvad käesoleva otsuse lisas loetletud objektid, nende vahetusse lähedusse ehituste püstistamisel, kraavide kaevamisel, teede ja elektriliinide ehitamisel jms. puhul esitada täitevkomitee kultuuriosakonnale vastav avaldus jooksva aasta 15. jaanuariks.

8. Kohustada rajooni täitevkomitee kultuuriosakonda (sm. Lindmäe) korraldama kaitse alla võetud objektide looduses tähistamine hiljemalt 1. juuliks 1960. a.

9. Kohustada rajooni täitevkomitee põllumajanduse inspeksiooni (sm. Maipuu):

a) tähistada rajooni kaardil kaitse alla võetud objektide asukohtad hiljemalt 1. oktoobriks 1959. a.;

b) teostada maakorralduses parandused selliselt, et kaitse alla võetud park kuulaks ühele

maavaldajale (1959. aasta jooksul).

10. Nõuda Tammiku kolhoosi juhatusest (esimees sm. Pajula), Rud. Pälsoni nim. sovhoosi direktorilt (sm. Lehtla) ja Rähkla sovhoosi direktorilt (sm. Unt), et nad likvideeriks parkidesse paigutatud bensiinihoidlad hiljemalt 1. jaanuariks 1960. a.

Tamsalu sovhoosi direktoril (sm. Sild) viia välja Võhmata pargist põllumajanduslikud masinad hiljemalt 15. oktoobriks 1959. a.

11. Kohustada rajooni täitevkomitee rahandusosakonda (sm. Matsoo) nägema ette 1960. aasta ja järgnevatel aastatel eelarves kulutused kultuuri- ja looduskaitse objektide tähistamiseks, samuti preemiasummad kodanike premeerimiseks, kes avastavad kultuuriajaloolisi või looduskaitse seisukohalt huvitavaid objekte, ning usaldusmeeste premeerimiseks, kes eeskujulikult täidavad oma ülesandeid kultuuri- ja looduskaitse korraldamisel.

12. Võtta teadmiseks, et riikliku kaitse alla võetud objektide kurtatlik rikkumine või hävitamine toob kaasa süüdlase karistamise Eesti NSV Ülemnõukogu 1957. a. 7. juuni seaduse «Eesti NSV looduse kaitsest» § 4 alusel vabaduse kaotuse kuni kahe aastani või paranduslikke töid ühest kuust kuni ühe aastani.

13. Käesoleva otsuse täitmise kontrolli panna kõikidele rajooni-, küla- ja Tamsalu alevinõukogu saadikutele, kultuuri ja rahvahariduse alal töötajatele ning miilitsatöötajatele.

A. LAANISTO,
Väike-Maarja Rajooni TSN
Täitevkomitee esimees

I. LIBBE,
Väike-Maarja Rajooni TSN
Täitevkomitee sekretär
(Vt. lisa 4. lk.)

AUN Tartu Kultuurihoone juures
töötab 15 mitmesugust kunstilise isetgevuse ringi. Juba üksnes kultuurimaja eri koorides laulab ligi 300 inimest. Praegu valmistuvad nad 1960. aastal toimuvaks traditsiooniliseks üldlaulupeoks.

Pildil: segakoori «Heli» proovil. Koori juhatab Uno Ulga.

E. Normani foto — ETA foto-koorika

Lisa nr. 1

Väike-Maarja Rajooni TSN Täitevkomitee otsusele nr. 168 10. septembrist 1959. a.

Pargid koos juurdekuuluvate alleedega

Tammiku, Koila, Emumäe, Salla ja Lasinurme park Salla külanõukogus, Ao, Liigvalla ja Lammasküla park Rakke külanõukogus, Äntu, Koonu, Pandivere ja Väike-Maarja park Väike-Maarja külanõukogus, Kärsa, Määri ja Pudivere park Simuna külanõukogus, Kilti park Kilti külanõukogus, Varangu, Aavere, Raigu, Einmanni, Kuie ja Võhmata park Vajangu külanõukogus, Põdrangu ja Uudeküla park Tamsalu külanõukogus, Triigi park Triigi külanõukogus, Rahkla, Paasvere ja Rohu park Laekvere külanõukogus, Muuga park Muuga külanõukogus, Venevere park Venevere külanõukogus, Porkuni park Assamalla külanõukogus ning Tamsalu park Tamsalu alevinõukogus.

Maastiku üksikelemendid

1. Ebavere mägi — Väike-Maarja külanõukogus.

2. Emumägi — Salla külanõukogus (keelatud kruusa ja liiva vedu ning lageraied).

3. Kellavere mägi — Laekvere külanõukogus (keelata raied).

4. Paasvere metskonna Kõrve vahtkonna kvartalid nr-d 44, 52, 65 ja 81 — üldpindalaga 197 ha.

5. Liivamägi ja Jaanitulemägi Porkuni — Piisupi teel Assamalla külanõukogus.

6. Männitukk Simuna asulas Simuna külanõukogus

7. Põlised puud «Rahva Võidu» kolhoosi keskuse juures Laekvere külanõukogus.

Rändrahnud

1. Suur rändrahn «Tooma suur kivi» Tamsalu Lubjatehase lähedal (7,3x4,5x3,4 m, ümbermõõt 24,9 m) Tamsalu alevis.

2. Liigvalla orjakivi (2x1,5x1,5 m) Rakke külanõukogus Liigvalla metsas 65. sihil.

Põlised puud

1. Mänd Laekvere külanõukogus Kõrgmäe pere lähedal.

2. Pärnad (3) Laekvere külanõukogus Lõusa—Padu—Laekvere tee ääres.

3. Tammed (2), ühte nimetatakse «Blettenbergi tamm», Salla 7-kl. kooli pargis Salla külanõukogus.

4. Kuusk (kaheharuline) Simuna külanõukogus Pudiverest Äntusse suunduva tee ääres.

5. Tamm, nim. «Orjatamm», Liigvalla pargis Rakke külanõukogus.

6. Mänd Tamsalu külanõukogus Porkuni veski taga põllul.

7. Hõbepajud Porkuni järve ääres Assamalla külanõukogus.

8. Pärn Vajangu külanõukogus Kuie pargis, omapärase juurega, nn. «Hobusepuu».

9. Lehised (2) Linemõisas Triigi külanõukogus.

10. Mänd ja pärnad (2) Kilti külanõukogus end. Järvepera küla asemel.

11. Pärnad Raekülas tiigi kaldal Väike-Maarja külanõukogus.

12. Männid Loks külas Siilmäel Tamsalu külanõukogus.

13. Kadakad Nõmme ja Ebavere vahelisel teelõigul, Punamäe lähedal Prillapatsi metsavahi juures Kilti külanõukogus.

14. Tammed (3) Piibe pargis Rakke külanõukogus.

15. Paju Rakke külanõukogus ees.

16. Jalakad (3), nn. «Pulmajalakad», Tamsalu külanõukogus Savalduma külas.

17. Hõbepaju Väike-Maarja tiigi kaldal Väike-Maarja külanõukogus.

18. Kuusk Porkuni pargis teeristil Assamalla külanõukogus.

19. Mänd Paasvere—Venevere tee ääres Paasvere Arukülas Laekvere külanõukogus.

20. Põlised puud ja allee Vao sovhoosi keskuse juures Kilti külanõukogus.

21. Põlised puud endisest Piibe pargist Rakke külanõukogus.

Linnamäed

1. «Rakke mägi» — linnamägi Rakke asula juures.

2. Punamäe maalinn Nõmmes Kilti külanõukogus.

3. Tammiku linnamägi (Rudolf Pälsoni nimelise sovhoosi karjalaudast 400 m ida suunas) Salla külanõukogus.

Pelgupaik

1. Luusaare rabas Muuga lülanõukogus.

Ohvrikivid

1. Ohvrikivi Salla külanõukogus Pärtjaagu talu elumajast 500 m edela suunas.

2. «Liukivi» Salla külas endise Pärtjaagu talu eluhoonetest 70 m edela suunas.

3. Ohvrikivi Salla külanõukogus Käru—Kõrvkülas, endise Onga talu eluhoonetest 150 m Imukvere suunas.

4. Ohvrikivi Salla külanõukogus Tammiku külas koolimaja lähedal.

5. Ohvrikivi Salla külanõukogus Edro külas sovhoosi karjalauda lähedal.

3. Ohvrikivi Salla külanõukogus Koonu külas, kuivatist 100 m kagu suunas.

7. Ohvrikivi Ebaveres Taarorus Väike-Maarja külanõukogus.

8. Ohvrikivi Kuie Vajangu külanõukogus Vajangu 7-kl. koolist 400 m lõuna pool.

9. Ohvrikivi Luusiku külas Venevere külanõukogus.

10. Ohvrikivi Väike-Maarja kesk-kooli õuel (Pikk t. 29).

1. Korallikivistised Porkuni pae-murrus (pargis) Assamalla külanõukogus.

Arheoloogilised mälestusmärgid

1. Kivikalme Tamsalu keskkooli juures teekäanu kohal Tamsalu külanõukogus.

2. «Kuusiku» kivikalme Tamsalu mõisahoonest kagu suunas.

3. «Tornimäe» kivikalme Porkuni külas, end. Tornimäe talu hoonetest 200 m lõuna pool Assamalla külanõukogus.

4. «Kirikmägi» kivikalme Määri külas endise Pajumaa talu maa-alal Simuna külanõukogus.

5. Kivikalme Kurtina külas endise Jürirahva talu maa-alal Simuna külanõukogus.

6. Kivikalme Rohu külas endise Rohu mõisa hoonetest 200 m kirde suunas Laekvere külanõukogus.

7. Kivikalme Rohu mõisa juures, Rohu—Mooru teelt 2 m kirde suunas Laekvere külanõukogus.

8. Kivikalme Rohu pargis, endisest pesuköögist 66 m kirde suunas Laekvere külanõukogus.

9. Kivikalme Laekvere külas, Paasvere maantee ääres.

10. Kalme Tammiku külas, endise Kolgata talu maa-alal Salla külanõukogus.

11. Kalme Räätsvere külas, endise Vaadu talu maa-alal Rakke külanõukogus.

12. Kalme Lahu külas, endise Kalmu talu maa-alal Rakke külanõukogus.

13. Kalme Muuga, endise Tiku talu maa-alal Muuga külanõukogus.

Arhitektuurilised mälestusmärgid

1. Kilti 7-kl. kooli hoone (ehitatud XV—XVIII saj.) Kilti külanõukogus.

2. Muuga kooli hoone (ehitatud XIX saj.) Muuga külanõukogus.

3. Vao vasallide tornelamu (päril XIV saj.) Kilti külanõukogus.

4. Porkuni lossi varemed ja torn (1479. a.) Assamalla külanõukogus.

5. Väike-Maarja kiriku hoone ja vanad kiviristid kalmistul Väike-Maarja külanõukogus.

6. Endise Võhmata mõisa värav ja mõisahoone Vajangu külanõukogus.

7. Porkuni lossi vapikivi Piisupi külas Tahti talu talli seinas Assamalla külanõukogus.

8. Vajangu külanõukogus Kuie tuuleveski.

9. Endine Kuke kõrts Rakke—Vägeva tee ääres Rakke külanõukogus.

10. Endine Kadila kõrtsihoone Assamalla külanõukogus.

Kiviristid ja tulbad

1. Kivirist Põdrangul (sovhoosi keskusest 300 m põhjas) Tamsalu külanõukogus.

2. Kivirist Aavere külas Vajangu külanõukogus.

3. Kivirist Kuie teeristil Vajangu külanõukogus.

4. Triangulatsiooni baasi tähistav kivitulp Simunas Simuna külanõukogus.

Vennashauad

1. Väike-Maarja kalmistul Väike-Maarja külanõukogus.

2. Loksal Tamsalu külanõukogus.

3. Simuna pargis Simuna külanõukogus.

4. Rakkes Ao surnuaial Rakke külanõukogus.

5. Tamsalu pargis Tamsalu alevinõukogus.

Kultuurilised mälestusmärgid

1. Väike-Maarja külanõukogus kihelkonnakooli hoone (Pikk t. 3).

2. Varangu metskonna hoone (kunstnik Ed. Viiralti elukoht) Vajangu külanõukogus.

3. Kärsa veski hoone-elamu Simuna külanõukogus. (Okupatsiooni iaagris hukkunud kirjanik Evald Tammilaane elukoht).

4. Maja Aluperes, kus elas kirjanik Otto Münther, Tamsalu külanõukogus.

I. LIBBE,

Väike-Maarja Rajooni TSN Täitevkomitee sekretär

